

OS MELLORES RELATOS DE SECUNDARIA

POLAS VÍTIMAS DO QUECEMENTO GLOBAL

Ana Ramírez Iglesias

IES POLITÉCNICO (VIGO)

Vigo, 23 de setembro de 2015

Parece mentira que xa pasaran dous anos. Dous longos anos dende que recibimos a chamada do patrón do «Ría de Vigo» que nos dicía que o meu pai non ía volver. Recordo perfectamente como a miña nai colgou o teléfono cos ollos cheos de bágoas e tremendo, sen dicir nada, se achegou a min para dar-me unha longa aperta chea de tristura. Aquela tarde con só 10 anos, vinme obrigada a madurar de golpe porque o meu mundo mudara para sempre e eu sabía que nada volvería ser igual.

Moitas veces lle preguntei á miña nai por que. Por que a el e non a outro? Quen era o responsable de que o meu pai non volveuse entrar pola porta cun sorriso na face recendendo a auga salgada? Pero a única resposta que me deu deixoume desconcertada:

—A culpa é do mundo, desta sociedade consumista á que non lle importa o máis mínimo a quen leve por diante para conseguir os seus obxectivos. O teu pai morreu porque os homes fan o que queren sen preocuparse polas consecuencias dos seus actos ata que é demasiado tarde.

Naquel momento non o entendín, non comprendía como o mundo podía ser o responsable da morte do meu pai, pero agora si. Agora sei que o culpable é algo que causamos os seres humanos, algo chamado quecemento global.

O meu pai foi mariñeiro toda a súa vida. Dende ben pequeno traballou no porto co avó e, cando fixo os 16, embarcou por primeira vez. Estivo en moitos lugares diferentes pero finalmente volveu a Vigo. Aquí coñeceu a miña nai e aquí nacín eu. O meu pai pasaba moito tempo no mar, pero sempre que volvía traía unha mancha de aventuras que contarme. Traballaba nun pesqueiro de bacallau no Atlántico Norte, preto das costas da illa de Terranova. Sempre dicía que alí ía un frío deses que corta a pel e que polas mañás a cuberta do barco aparecía chea de grosas placas de xeo que tiñan que romper cos picos para poder limpala. Pero nos últimos tempos algo non ía ben. A temperatura da auga mudara, os peixes emigraban e cada vez tiñan que ir máis ao norte para poder pescar. Unha noite sorprendeunos unha tormenta moi forte, os aparellos do barco deixaron de funcionar e sen o sonar non puideron ver o iceberg ao que se achegaban. Chocaron con el e abriuse unha brecha no casco do barco que comezou a escorar ata que finalmente afundi no escuro océano.

Alguén podería pensar que ten isto que ver co quecemento global? Pois moito, agora seino ben e oxalá non o tivese aprendido deste xeito.

O quecemento global é un fenómeno provocado polos gases procedentes da queima de combustibles fósiles como o carbón e o petróleo,

das industrias, da produción de electricidade, dos residuos almacenados en vertedoiros, da actividade agrícola, do uso de fertilizantes.

Estes concéntranse na atmosfera e crean unha especie de cúpula que atrapa tanto a calor irradiada pola Terra en forma de raios infravermellos de volta ao espazo como parte dos raios ultravioletas emitidos polo Sol, ao que se une o vapor de auga derivado do quecemento da superficie dos océanos. Todo isto orixina unha gran trampa de calor que pouco a pouco aumenta a temperatura globalmente e altera gravemente os ecosistemas do planeta. As consecuencias máis recentes que podemos comprobar por nós mesmos son as alteracións no clima, a fusión do xeo dos polos e o cambio de conduta dos animais adaptados a determinadas condicións que se ven forzados a emigrar para vivir; animais como os peixes que antes pescaba o meu pai preto de Terranova.

Ás veces pregúntome se de verdade os seres humanos somos tan intelixentes como nós cremos. Fabricamos máquinas asombrosas, curamos enfermidades terribles e viaxamos polo espazo máis aló do que nunca ninguén imaxinou. Pero estamos destruindo o noso planeta, o noso futuro e o de todos os seres vivos que hai nel. E o que de verdade me mata é que temos a capacidade e a tecnoloxía para intentar arranxalo, pero catro países adineirados que controlan os mercados globais e os recursos máis empregados e mellor pagados na actualidade impiden que as desenvolvamos e nós non facemos nada por arranxar esta situación. Eu sempre ouvín a expresión «cada un ten que poñer o seu gran de area, porque moitos pequenos xestos poden mudar o mundo». É verdade. Se cada persoa puxese un gran de arroz teríamos oito millóns cento vinte mil quilos de comida para que ninguén pasase fame; se cada persoa puxese un céntimo teríamos setenta millóns de euros para que ninguén durmisse na rúa; e se cada persoa deixase de andar cincuenta quilómetros co coche emitiríamos corenta e nove mil millóns de quilogramos de CO₂ menos á atmosfera.

Oxalá todo isto suceda, eu loitarei porque isto suceda. Vou estudar moito e cando sexa maior serei unha científica famosa, así todos terán que escoitarme, así conseguirei que a morte do meu pai e dos outros mariñeiros sirva para algo.

A NENA DO ESPELLO

Antía Álvarez Pazó

IES ALEXANDRE BÓVEDA (VIGO)

Non me decido. Quero entrar, quero ver a miña cara. Pero, ao mesmo tempo, dáme medo o que poida ver na lisa superficie que anteriormente ollara para comprobar se as lapelas da miña camisa estaban ben postas ou se a saia do uniforme era longa dabondo. Así que, cun nó na gorxa, entrei no baño cunha celeridade equivalente á dunha tartaruga patas arriba. Acendín a luz e ollei a nena do espello. Devagar a miña mirada esvarou dende os profundos ollos castaños do reflexo ata onde horas antes

estaba unha mata indomable de rizos louros coma o trigo. Cortouseme a respiración e fiquei irta coma un pau no medio da sala. Mirei os peites que aínda tiñan apegados uns guechos do meu cabelo de cando mo peiteara por última vez esa mesma mañá e me preguntaba se a Xoán lle gustaría máis unha trenza ou unha cola de cabalo ben alta. Cruel ironía, pois agora endexamais me vai querer nin el nin ninguén. Miro os peites e páreceme que esbozan un sorriso macabro. Non o aturo máis.

Voume á cama e choro. A única cousa que me vén á cabeza é unha pregunta: por que? Por que me pasa isto a min? Por que se non lle fixen dano a ninguén?

Por que? Unha pregunta sen resposta é coma un corpo sen testa. Na miña testa só hai unha pregunta e unha palabra... cancro.

Fermoso día. Primeiro, esperto pola mañá pensando que todo foi un pesadelo, para dar-me conta de que non, que agora teño que saír aí fóra e aparentar que estou ben, que non me importa ser a única nena calva da clase. De seguro que as miñas amigas e os meus amigos me dirán que non pasa nada e me dirán a típica frase: non estás soa Edúa, nós estamos contigo. Pero eu sei que estou soa.

Non me equivocaba, dixeron exactamente o que pensara: Uxía mostrouse preocupada, a Xela deulle un ataque de nervios e baixoulle o azucre ata 43 mg, Matías e Rosalía puxéronse a debater sobre o que sabían da quimioterapia, Suso botou a matinar en silencio e Xoán... Xoán calou. Logo deu media volta e foise falar con Xulia, que tras escoitalo cunha atención insólita nela, achegouse a min cos seus andares altivos e dixo a frase máis ferinte que poida haber:

—Iso non será contaxioso, non?

Que vulnerable me sinto sen pelo, teño frío na testa, nótoa pequena. Mercarei un gorriño de la. Unha perruca non, que pica. Suspiro. Xa hai meses que empecei co tratamento e non melloro.

—Bos días, ti es Edúa, non si? —di unha alegre voz coma a dun paxariño ao chiar.

—Son —respondo cando lle dou a man.

—Eu son Luz. —Tras un intre fágome unha imaxe dela: baixiña, máis ou menos coma min, delgada, pelo moi longo negro azulado e liso coma un taboleiro, lentes negras de moldura labrada, e tras elas uns brillantes ollos negros, que me fixeron pensar nos dun pícaro.— Son unha médica MIR e voume facer cargo do teu caso, baixo a atenta mirada do doutor Cabrales, que non permitirá que faga ningunha desfeita —botou unha sonora gargallada, e preguntoume:

—E ti, que tal levas o tratamento?

Sen moitas ganas de conversar, contesteille de malas maneiras:

—Excepto porque sinto que estou a morrer por dentro, moi ben.

Para a miña sorpresa, en vez de ficar calada, como faría eu, contestou:

—Alégrome moito diso.

Sentou ao meu carón, e estrañada preguntueille:

—Acabo de dicirche que sinto que estou a morrer por dentro, e ti dis que te alegras?

—E que a quimioterapia é un veneno, mata as células de rápido crecemento, coma as do cancro pero tamén outras propias túas, como as do cabelo, por iso tomeino a broma, porque é o que realmente che está pasando. —Pola cara que puxen, debeuse de decatarse de que todo iso era novo para min, e preguntou:

—Non o sabías? Se a min me estivesen metendo unha substancia todos os meses faría o posible para saber que é. —Levantou e entrou na sala.

De súpeto, decateime de que tiña razón. De que quería saber máis?

Tras un anaco entrei para someterme ao tratamento. Mentres ela preparábao todo preguntueille sen poder conterme:

—Quen inventou a quimioterapia?

Ela sen volver para ollarme contestou:

—Coido que foron dous farmacólogos... Godman e Gilman chamábanse; recrutounos o Ministerio de Defensa dos Estados Unidos.

—E como a inventaron?

—Pois mira, é curioso, saíu das armas químicas.

—Das armas?

—Exacto. Investigaban como curar un linfoma, un tipo de tumor precisamente como o que tes ti... Demostraron que se podía tratar con gas mostaza. Isto evolucionou á mustina, que podería chamarse a primeira quimioterapia. Isto sería... en 1940 máis ou menos. Pouco despois Farber decatouse de que o ácido fólico era bo para os pacientes con leucemia, e máis tarde desenvolveu un medicamento a base de metabolitos análogos. Un colaborador de Farber, Burchenal, descubriu xunto con dous dos seus traballadores a 6-mercaptopurina, un grande antileucémico. Logo, estas foron as bases da quimioterapia.

—E que máis?

—En 1965 fíxose o maior progreso no que é a quimioterapia. J. Holland, E. Freirech e E. Freil formularon a hipótese de que combinando distintos fármacos se podería obter un mellor resultado. Estes fármacos son os responsables de que ti esteas cada vez un pouco mellor, aínda que en realidade esteas a morrer un pouco. Así, pois, pódese dicir que a quimioterapia se basea en substancias tóxicas que xuntas poden matar e erradicar a túa enfermidade.

Inxectoume a medicina e díxome:

—Xa estás lista!

Despedímonos e saín da consulta. Decateime de que a cita se me pasara voando e de que case sentín pena de que rematase.

Un ano despois...

A nena do espello estase a peitear o cabelo.

O GARFO DOS PÉREZ

Antón Alexandre Pérez Vázquez

IES CAMPO SAN ALBERTO (NOIA)

Ola, son un garfo! E agora estou vivindo na casa dos Pérez. Pero... queredes saber como cheguei ata aquí? Pois aquí tedes a historia da miña vida. Primeiro presentareivos os meus pais. Son o ferro e o carbono. Son minerais que vivían na Terra, pero que non se coñecerían se non fose porque os seres humanos decidiron que estaría ben que se xuntasen. Menos mal que foi así, porque senón eu non estaría agora aquí. Porque si, acertastes, eu nacín desa unión; ben, en realidade chámase unha aliaxe. E o resultado dela é o aceiro.

Pero antes de chegar a ser como me vedes agora aínda ten que pasar un tempo. Logo da aliaxe os humanos levan os meus pais a unhas fábricas para que estean quentiños. Vaia, quen di quentiños di a uns $727\text{ }^{\circ}\text{C}$, o suficiente para que os meus pais minerais se fundan e acaben formando unhas estruturas cristalinas o bastante duras como para que eu e mais os meus curmáns, o coitelo e a culler, poidamos facer ben o noso traballo.

Xa que vos presenteí os meus pais e os meus curmáns, tamén vos teño que dicir que na miña familia hai moitos máis membros, ata uns vinte. Están o vanadio e o titanio, que me axudan a que eu sexa duro. Os meus tíos, o cromo e mais o níquel, evitan que eu me oxide, por iso tamén me podedes chamar «o inoxidable». Non é por chulearme, pero os que temos un 12 % de cromo na familia somos virtualmente inoxidables. Si, si, podédelo crer, porque así conseguimos unha capa de cromo que cobre o aceiro e nos protexe da oxidación. Xa sabedes como veño ao mundo. Queredes coñecer agora cando apareceron os meus primeiros antepasados? Pois foi hai uns miles de anos.

Ai! Como pasa o tempo! A min houbo quen me dixo que os meus primeiros antepasados viviron no tempo dos gregos, alá polo século IV a. C. Tamén hai quen di que non foi ata o século IX cando comecei a estar presente nas mesas para axudar os humanos a comer; disque unha tal princesa bizantina, chamada Teodora, me puxo de moda.

E así ata agora. Eu e mais os meus irmáns, o do peixe e o das sobremesas, estamos repartidos por case todo o mundo. Fáltanos por coñecer a China e a India, porque alí non nos necesitan para comer.

Eu estou contento cos Pérez. Trátanme ben, non me dobran nin me tiran ao lixo e úsanme para o que eu estou preparado. Como debe ser! Ah, teño que deixarvos! Veñen buscarme para levarme á mesa, seica está a comida lista e sen min non poden empezar.